

TJOCKA SLÄKTEN

Medlemsblad för Lappmarkens släkt- och bygdeforskare

Nummer 3 - År 2010

Redaktörens rader

Så är då sommaren 2010 ett minne blott och vi går mot en ny vinter, förhoppningsvis inte lika bister som den föregående då både bildörrar och vattenledningar protesterade hemmavid. En fördel som jag upplever med det annalkande mörkret och kylan är emellertid att det blir så mycket lättare att sitta inomhus vid dataskärmen, läsa böcker och forska i det förflutna utan att drabbas av en svår längtan ut i det fria. Då kan det också hända att man får ner lite historia på pränt. Den här gången blev det en artikel om Strömnäsgården. Stig Anderback från Umnäs bjuder på en berättelse om predikanten Ernst Bergfors från Dorris. I Nils Erikssons uppteckningar finns en beskrivning av björnjägare Elias Hanssons nybyggen som refereras tillsammans med Owe Ångquists forskning om björnjägarens hustru Eva Erika. Vår ordförande Carina Strömberg berättar om föreningens aktiviteter. En av våra medlemmar har skickat in en bild på det gamla barnupptagningshemmet i Vilhelmina. Genom information från Gertrud Jakobsson som arbetat där har en kort sammanställning gjorts om hemmets verksamhet. Artikeln om lärarinnan Anna Granath i föregående nummer har väckt stort intresse bland läsarna och det är flera som hört av sig till föreningen och berättat om egna upplevelser av Anna. Bland annat har Sture Andersson i Alunda skrivit ner minnen från skolåren 1941-1943 då han hade Anna som fröken. Föreningen har därför bestämt att material som medlemmar skickar in med anledning av olika artiklar i Tjocka släkten ska samlas i pärmar som kommer att finnas tillgängliga i föreningens lokaler i Vilhelmina tingshus. Så kära vänner, skriv till föreningen, om smått och stort. Det som inte publiceras i tidningen kommer att bevaras som forskningsmaterial, eller som vårt gemensamma ”immateriella” kulturarv som gamla minnen också kallas nu för tiden.

Till sist vill vi också berätta den glädjande nyheten att föreningen nu har över 200 medlemmar. Medlem nr. 200 blev Synnöve Kroik från Klimpfjäll. Välkommen till Föreningen Synnöve!

Barnupptagningshemmet i Vilhelmina

Britt-Marie Östemark skickade oss ett vykort på det gamla barnupptagningshemmet i Vilhelmina. Våren 2010 träffade jag Gertrud Jakobsson som arbetat där i många år. Hon berättade att det byggdes 1951 och låg i hörnet av Åsgatan – Tallåsvägen, där äldreboendet Åsbacka nu ligger. Här togs barn emot från hem där mödrar behövde vila upp sig på grund av sjukdom eller av annan anledning. Här hamnade också barn som behövde utplaceras i fosterhem. Barnen som bodde på barnhemmet var 1-16 år gamla och maximal tid som de fick vistas här var 1 år. Gertrud minns också att det kunde vara upp till 20 barn placerade i hemmet på en och samma gång. Kanske finns det någon som har mera att berätta om huset och verksamheten, skriv gärna till föreningen.

Red.

Predikoresor på skidor

Av Stig Anderback, Umnäs.

Innan landsvägarna var skidor det vanligaste fortskaffningsmedlet under vintern. Under barmarksperioderna var det att gå eller att använda båt. Många resor som predikanterna gjorde i våra bygder finns dokumenterade, inte minst genom Efraim Fjällströms fotografier. Han levde mellan 1885 och 1953 och bodde i Abborrhög.

En annan predikant, Ernst Bergfors (1889-1964), född i Slussfors men bofast i Dorris ovanför Vilhelmina, har i sin dagbok berättat om sina skidfärder mellan byarna i dåvarande Stensele och Vilhelmina kommuner. Han tjänstgjorde som pastor i Dorris missionsförsamling i 28 år, 1926 – 1954. Ernst var också ordförande och kassör i Vilhelmina övre Allmänningsskog under åren 1930 till 1948. I sin dagbok skrev han att: ”Jag var vid den tiden mycket bunden av kommunala uppdrag vid sidan av hemmets skötsel som jämte Allmänningens skötsel hindrade mig i Evangelisk verksamhet.” Hans dotter Gun har skänkt en kopia av hans dagbok till Hembygds museet i Umnäs.

Ernst Bergfors, hans far och mor samt Efraim Fjällström. Bild från Västerbottens museum.

Ernst påbörjade sin första predikoresa den 22 oktober 1922:

”Målet för min färd var Krutberg, en by belägen inom Dikanäs fjällvärld. Avståndet dit var ca tre mil. Där sammanträffade jag med Predikanten David Sparrman i Slussfors, som skulle taga hand om mig under två månader. Sparrman var kusin till min far och dirigerades av Pastor August Bäckström, Stensele.”

Olof Stinnerbom, klockare i Fatmomakke och hans hustru tog emot dem i Krutberg. Dagen efter ”startade vi färden över Marsfjället, söder om Gidovardes och Marsfjällets högsta toppar, över Gidojaur till Marsliden, en sträcka på 4 mil”.

Efter nattvilan färdades de ca 2 mil till Klimpfjäll och dagen efter till Stornäs, ungefär samma sträcka. Sedan tillbaka till Marsliden och vidare till Grytsjö och Dorris.

I sin dagbok skriver Ernst: ”Från Marsliden hade vi fått sällskap av Helge Kanon som skulle till sin syster och sväger i Dorris. Han var oss behjälplig med att spåra först den 18 km långa skogsstigen över bergen. Snön nådde oss halvvägs upp till knäna och var ganska våt och tung. Det var svårast för gamle Brodern Sparrman (som vid det här laget var 54 år) trots att han hela tiden var sist i kön”.

Även Frälsningsarmén hade verksamhet i Dorris. ”Efter Julhögtiden och de många helgernas slut kom Löjtnant Johansson och jag att företaga en predikoresa tillsammans för att vinna någon själ för Guds rike. Vårt första möte var i Blaikliden. Sedan besökte vi under vår resa som varade i något över två

veckor, byarna Västansjö, Dikanäs, Bergland, Dajkanberg, Harrvik, Storberg, Skansnäs, Mattsdal och åter Dikanäs. Därefter Stennäs, Henriksfjäll, Kittelfjäll och Krutberg och därefter gick hemfärden över Blaikliden till Dorris”. Detta var år 1923. Då fanns det folk i alla byar.

Några år senare skriver Ernst:

”På måndagen efter helgen (Trettondagen) reste jag norrut över Dikanäs med Boksjö i Tärna som mål. Där skulle Fjällström och jag mötas för att göra vår första predikoresa tillsammans. Jag åkte från hemmet till Skansnäs första dagen och den andra till Umnäs. Sedan jag fått god mat av Josefina Larsson fortsatte jag till Järvsjö och över Station (Sjul Gunnars) och upp till Boksjö, dit jag anlände kort efter mörkrets inbrott. Det hela var en vägsträcka på 11-12 mil över skogar, berg och sjöar, oftast utan spår”.

Under samma resa besöktes byarna Nolvik, Mittbäcken, Kråkberg, Mellansjö, Björkbacka, Norra Fjällnäs. I den sistnämnda byn blev de ”väderfasta hela veckan på grund av storm men hade möten hela veckan”. Därefter åkte de vidare till Tärnaby, Ängesdal, Vallenäs, Atjiken, Vesken och Virisen. Där besökte de ”den gamle Hemdoktorn, Noack i Virisen, som då var 98 år”. Därefter gick färden till Fättjaur. Där hade de en kort andaktsstund med gamla mor Anna Stina. ”Fjällström sade då att han först ville fotografera pigan. Anna-Stina replikerade då i sträng ton: ”Det är väl mera nödvändigt att fotografera hjärtat!”. Fjällström stod efter fotohändelsen inte så högt i pris för gamla mor som Ordets förkunnare”.

Nästa by var Borkan och därefter Kittelfjäll. I Henriksfjäll skiljdes vägarna. Fjällström åkte över Grönfjäll till Matsdal och vidare hem till Abborrberg. Bergfors tog vägen över Bergsjön och Krutberg. ”I det utsökt fina skidföret gick färden med hast mot Blaikliden efter fjällmyrarna, en sträcka på cirka 14 kilometer, som jag åkte på 50 minuter. Den sista milen hem till Dorris gick även bra och så var jag åter hos de mina igen.”

Med anledning av denna artikel kan vi tipsa om en annan predikant och evangelist som fascinerats av fjällvärldens invånare: Karl Andersson. Han har givit ut en rad titlar på Bokförlaget Libris. Här kan nämnas Erika från Stennäset, Pionjär i väglöst land Minnen 1935-1948, Två världar - Naturligt och övernaturligt, Bland vargjägare och nybyggare m.fl. (Ordf.)

Strömnäsgården

Av Laila Eliasson (red).

Strömnäsgården har en lång och fascinerande historia. I början av 1800-talet begav sig fyra bröder från byn Nordanäs i Fredrika socken till Vilhelmina. Den ene av dem, Daniel Johansson Edman, köpte sig ett hemman av ”Gamm-Kristian” i Granliden. Johannes Edman flyttade till Dojnsjö där han blev backstugusittare medan de två andra bröderna, Elias och Samuel, hamnade i Strömnäs.

Anledningen till att Elias och Samuel slog sig ner i Strömnäs var att de träffat varsin kvinna i byn, Anna Brita och Sara, tillika systrar. Tillsammans med sina fruar bosatte sig Elias och Samuel på svärfaderns, Jöns Danielssons, hemman. Samuel och hans fru Sara övertog Jöns gård uppe på höjden i byn, medan Elias och hans fru Anna Brita byggde sig ett nytt hem längs sydöstra sluttningen ner mot Malgomajsjön. Det är det sistnämnda stället som i dag går under benämningen ”Strömnäsgården”. I utbyte mot Jöns hemman lovade Elias och Samuel att ge förmåner åt Jöns och hans hustru så länge de levde.

Mangårdsbyggnaden på Strömnäsgården. Foto: Marie Larsson.

Elias var skomakare och tillverkat såväl stövlar som remskor. Utifrån den beskrivning O P Pettersson ger av hans hantverkarskunnande, lär det emellertid inte ha varit någon stor efterfrågan på de skor han förfärdigade: De ”skola icke hava varit av det fina slaget och bekväma att hava på fötterna att gå i”. Däremot verkar hans arbete som bonde givit lön för mödan för tillsammans med Anna-Brita skapar Elias ett för den här tiden och trakten mycket vackert hem med påkostade väggmålningar och utsmyckningar. Ovanför dörren till köskammaren finns Elias och Anna Britas initialer sirligt målade av en säker hand. Stilen indikerar att den som hållit i penseln och som sannolikt även utfört övriga väggmålningar i huset kan ha varit den kände målarmästaren Per Olof Hållén.

Enligt den muntliga traditionen skall Hållén ha varit en dalkarl, som via Jämtland kommit till Vilhelmina i mitten av 1800-talet. Utifrån kyrkböckerna är det emellertid svårt att belägga hans verkliga härkomst. Ingela Sannesjö vid Leksands lokalhistoriska arkiv har sökt honom i flera socknar i Dalarna men inte kunnat hitta någon med namnet Per-Olof som uppnår vuxen ålder. Däremot har hon hittat en lämplig kandidat i Jämtland. Han namn är Per-Olof Hållén och verkar enligt husförhörslängderna ofta vara bortrest. Han föddes i Lycksele 1810 och hette från början Köningson. År 1832 flyttar han till Bjurholm och dyker upp 1841 i Offerdal i Jämtland där han gifter sig med organistdottern Sara Lisa Lidin. De får fem barn tillsammans, 1841, 1842 (sen ett uppehåll mellan 1842-1851), 1851, 1854 och 1856. Tidsmässigt överensstämmer uppehållet i barnfödslarna med målningen i Strömnäsgården, vilken daterats till 1848. Det kan också nämnas att denne dekormålare satte barn till världen längs vägen han vandrande. I Vilhelmina gjorde han en piga med barn 1858 och kom följaktligen att bli morfar till den kände fiolspelmanen Elias Svande från Hunneberg.

Väggmålningar i kammaren. Foto: Annika Lindberg. © Västerbottens museum.

Om vi återgår till Elias och Anna Brita i Strömnäs så fick de sammanlagt nio barn, varav två av dem gått till historien som ”vidfärdingar”: Johan (eller Janne) och Jöns Magnus. Båda lämnade hemmet i unga år för att bege sig till sjöss och ingen av dem återvände någonsin hem igen. Enligt de muntliga berättelserna ska Jöns Magnus ha tagit värvning på ett engelskt och ett kinesiskt fartyg. Var han slutade sina dagar är okänt. Brodern däremot lär ha avlidit i Bahia i Brasilien.

Det finns många roliga berättelser bevarade om hur livet gestaltade sig på gården i Strömnäs, innan de båda bröderna blev ”vidfärdingar”. Jöns Magnus lär ha varit mycket företagsam och uppfinningsrik. Till honom gick man om något behövde lagas. En gång uppfann han en maskin som skulle kunna framkalla åskdunder och blixtrar. När maskinen var klar och skulle provas blev Jöns Magnus så rädd för de blixtrar och knallar han lyckats åstadkomma att han rodde ut på Malgomajsjön och sänkte maskinen i vattnet. Han lär ha tänkt att ”Detta är att trotsa Guds allmakt”. Det lär emellertid ha bubblat något alldeles ovanligt då maskinen sjönk ner i det kalla vattnet.

En annan bravad var när Jöns Magnus och en kusin till honom skulle köra hem vatten till ladugården nerifrån sjön. Till hjälp hade de en oxe som var väldigt folkilsken och inte så lätt att handskas med. På vägen hem från sjön stannade plötsligt oxen mitt i en backe och vägrade flytta på sig. Han gick inte få ur fläcken. Eftersom Jöns Magnus sällan var rådlös hämtade han en halmkärve som han lindade kring huvudet på oxen och tände på. På ett litet kick var oxen inne i ladugården.

En annan färdighet som Jöns Magnus hade var att han var sykkunnig. Han lär ha sytt sig flera långrockar i olika kulörer och ska för övrigt ha varit den ende bland socknens allmoge som gick i långrock vid den här tiden. Under en period, strax innan han lämnade landet, lär han ofta ha låst in sig på sin kammare där han ägnade sig åt hemlighetsmakeri. Ibland kunde förbipasserande höra hur han

borrade, svarvade och filade där inne i kammaren. En tid senare, när Jöns Magnus och brodern begav sig mot Norge för att emigrera, uppdagades det att det var falskmynteri som Jöns Magnus ägnat sig åt där hemma i kammaren. Det var när de skulle vada över Ransarån, och råkat blöta ner ryggsäckarna, som man upptäckte att Jöns Magnus hade flera buntar med icke tvättäkta sedlar i packningen. Enligt O P Pettersson skall han ha hållit på med detta hemma hos farbrodern Samuel, medan andra menar att det var hemma på gården som tillverkningen skedde. Ett bevis för det senare skulle vara att endast ett av rummen på Strömnäsgården har försetts med fönsterluckor, vilka finns kvar än idag.

Så småningom övertog en bror till Johan och Jöns Magnus hemstället. Han hette Elias och fick tillsammans med Brita Elisabeth Ersdotter sex barn. Från deras tid på gården, närmare bestämt den 7 juli 1869, finns ett syneprotokoll bevarat i Vilhelmina museum där det framgår vilka byggnader och marker som de ägde:

- 1) *Manbyggning: 32 fot lång och 32 fot bred och 16 fot hög, indelt och inredd med förstuga, kök och 2ne kammare i godt stånd.*
- 2) *Förmånsbyggning: 26 fot lång, 26 fot bred och 12 fot hög, indelt och inredd med förstuga, kök och 2ne kammare, ny och i godt stånd.*
- 3) *Bagarstuga: 27 fot lång, 22 fot bred och 12 fot hög, med 2ne rum i godt stånd.*
- 4) *Fähus med port och lada: 96 fot lång, 27 fot bred och 9 fot hög i godt stånd.*
- 5) *Stall med port och lada: 50 fot lång, 22 fot bred och 13 fot hög, i godt stånd.*
- 6) *Fårhus med port och lada: 42 fot lång och 16 fot bred och 9 fot hög, nytt och i godt stånd.*
- 7) *Warmstuga: 15 fot lång, 12 fot bred och 8 fot hög.*
- 8) *Badstuga: 12 fot lång, 12 fot bred och 6 fot hög, i godt stånd.*
- 9) *Mjölkbod: 14 fot lång, 13 fot bred och 5 fot hög, i godt stånd.*
- 10) *3ne Salpeterlador: 86 fot långa, 11 fot breda och 6 fot höga, i godt stånd..*
- 11) *Kornlada: 34 fot lång, 34 fot bred och 15 fot hög, i godt stånd..*
- 12) *Kornhässa: med 13 Länkar i godt stånd.*
- 13) *Badstuga: 20 fot lång, 14 fot bred och 6 fot hög, ny och i godt stånd.*
- 14) *Stolpbod: 17 fot lång, 13 fot bred och 12 fot hög, ny och i godt stånd.*
- 15) *Dito Stolpbod: 15 fot lång, 13 fot bred och 10 fot hög med 2ne bottnar i godt stånd.*
- 16) *Bod 17 fot lång, 12 bred och 15 fot hög, ny med 3ne bottnar.*
- 17) *dito Bod: 15 lång, 13 fot bred och 10 fot hög, 2 ne bottnar i godt stånd.*
- 18) *Wedlåder: 20 fot långt, 15 fot bredt och 10 fot högt, i godt stånd.*
- 19) *Stenkällaren: med 2ne rum i godt stånd.*
- 20) *3 (?) Stenbrunn.*
- 21) *andel i Såg och quarn.*
- 22) *Fäbodehusen: 2 fähus, stuga och bod nya.*
- 23) *2ne Båthus, 2 Hö- och 14 ängslador i bra stånd.*
- 24) *Platshusen i godt stånd.*
- 25) *Hagen 1950 fot á ett öre foten.*
- 26) *Öppen och wäl häfdad åker ur stenig bergjord (svårlästa mått).*
- 27) *Odlat hö till 13 Hässjeland.*
- 28) *Höjd å utängesmarken 80 lass á 13 (svårläst mått).*

Här vinterfödas 2 Hästar, 16 kor, 4 ungnöt och 20 fårkratur.

Den äldste sonen till Elias och Brita Elisabeth, även han döpt till Elias, ärvde sedan gården. Med andra ord är det tre generationer Edmansöner, med förnamnet Elias, som ägt Strömnäsgården. När "Elias den yngre" rådde om stället bodde även hans syster Lisa Carolina Edman där.

Förmånsstugan som finns strax intill mangårdsbyggnaden är uppkallad efter henne, "Katt-Lisas stuga". Att hon haft många katter framgår med tydlighet av namnet. I det huset finns idag flera väggmålningar och ålderdomliga tapeter bevarade. I ett av rummen finns dessutom ett schackrutigt trägolv kvar, vilket ska efterlikna stengolv i slottsgemaken.

Som person skall Katt-Lisa ha varit mycket begåvad och skrivit artiklar för olika tidningar. Dessutom var hon läkekunnig. På äldre dagar drabbades hon emellertid av bacillskräck och gick därför alltid omkring med en svart hilka för munnen. Hon blev folkskygg och övergick allt oftare till att skriva religiösa grubblerier.

Varken Katt-Lisa eller Elias fick några barn och gården ärvdes därför av en hushållerska till Elias, Britta Blomqvist. Ena halvan av gården skänkte Britta till Elias släktingar. Den del som Britta själv behöll kom så småningom i makarna Elisabet och Ture Öbergs ägo.

Med bidrag från bland annat Riksantikvarieämbetet och Västerbottensmuseum har Elisabet Öberg och hennes framlidne make, Ture Öberg, med stor varsamhet låtit restaurera mangårdsbyggnaden och delar av Katt-Lisas stuga. Tack vare det finns stora delar av väggmålningarna kvar att se än idag.

Katt-Lisas stuga.

Foto: Marie Larsson

Under det europeiska byggnadsvårdsåret 1975 var Strömnäsgården representerad som ett exempel på en genuin kulturhistorisk gård i Lappland. År 1993 belönades dessutom makarna Öberg med ett diplom och ett bidrag på 1000 kronor av Vilhelmina kommun för sin var-samma restaurering.

Sammanställningen är gjord utifrån muntliga uppgifter av Elisabet Öberg, Vilhelmina. O.P Petterssons berättelse om Strömnäs by i "Gamla byar i Vilhelmina". Artikeln "Vackert å grant, vackert å grant" av Annika Lindberg i tidskriften Västerbotten nr. 2- år 2000, dokument i Vilhelmina museums arkiv samt brev från Ingela Sannejsjö vid Leksands lokalhistoriska arkiv.

Föreningsaktiviteter

Kulturveckan

Mellan 5 och 11 juli var det kulturvecka i Vilhelmina, med många intressanta och underhållande inslag. Lappmarkens släkt- och bygdeforskare hade öppet hus i de nya lokalerna i Tingshuset, forskarstugan och hembygdsrummet.

Hembygdsrummet i tingshuset

Forskarstugan

Det var ett tiotal medlemmar som turades om att bemanna lokalerna från 10.00 på förmiddagarna till 20.00 på kvällarna. Vi bjöd på kaffe med hembakat bröd och sålde lotter och försökte svara på många kluriga frågor om släkter och byar. Museets fotoalbum med många värdefulla porträtt och miljöer från gamla tiders Vilhelmina var också föremål för besökarnas stora intresse. Ungefär 180 personer besökte oss under veckan.

Släktforskarstämma i Örebro

Den sista helgen i augusti hölls den årliga släktforskarstämman, den här gången i Örebro. Platsen var väl vald då det var 200 år sedan Jean Baptiste Bernadotte valdes till Sveriges regent just i Örebro. De som var med och fattade det historiska beslutet fanns naturligtvis inte med nu, men väl deras ättlingar som ivriga släktforskare hade forskat fram. Årets arrangörer var Örebro släktforskare med angränsande föreningar och stämman bjöd på ett varierat program med över 100 utställare och intressanta föredrag. Lappmarkens släkt- och bygdeforskare representerades på ordförandekonferensen av Carina Strömberg och ombud på stämman var Ingelena Marthin. Mer information om stämman finns på www.genealogi.se

Höstupptakt med surströmming

Lördagen den 4 september var det dags för höstupptakt, och naturligtvis ska det ske med surströmming! Ungefär 25 medlemmar samlades i Backe skola i Djupdal och fick förutom delikatesserna höra Sune Edman berätta och visa bilder från Djupdal förr och nu.

Backe skola

Byn ligger inte i en djup dal utan högt uppe på bergsslutningen med en fantastisk utsikt mot Vilhelmina samhälle. Vi fick förklaring till byns namn som härstammar ända från den tid då platsen började bebyggas. Nils Johansson var den förste som kom till trakten och slog sig ned vid Djupdalen, där Djupdalsbäcken rinner från Blaikfjället. Ansökan om att få anlägga ett nybygge med namnet Djupdal beviljades 1807, men förutsättningarna för åkerbruk var inte så goda på den ursprungliga platsen. Johansson sålde nybygget till Arvid Vaniksson, som istället odlade upp mark på Baktoberget sluttningar, där marken är kalkrik och bördig och där byn sedan växte fram.

Medan vi väntade på kaffe med rulltårta och vispgräddor blev det dragning på lotteriet. Vi fick också höra berättelsen som finns upptecknad i Gamla byar i Vilhelmina del III, om Per Pers Abbe i Baktoberget och Per Ols Sara i Statsås. De var omtalade för att vara trollkärningar och rida på kvastar om påsknatten, ge korna av nattvardsvinet och skrapa på kyrkklockorna så de blev alldeles blanka.

Ordf.

Björnjägar Elias Hansson och hans hustru Eva Erika

I senaste numret av Tjocka släkten fick vi läsa om Elias Hanssons dotter Christina Emelinda som hade haft förmånen att äta björnhjärta.

Nils Eriksson renskrivna anteckningar om Elias Hansson och hans björnjakter finns i pärmen *Läsarnas bidrag* i hembygdsrummet i Tingshuset. Där kan vi bl.a. läsa om Elias Hansson nybyggen:

”Elias Olov Hansson, som i Fatmomakketrakten gick under namnet *Björnjägarn*, föddes i Skogs by i Vilhelmina den 11 september 1848. Men efter några år flyttade hans fader Hans Persson med sin familj till Marsliden där han förvärvade halva nybygget.

Elias Olovs två år äldre broder Hans Petter fick överta Marsliden av sin fader. Men efter några år lämnade Hans Petter Marsliden åt Elias Olov och flyttade upp till Selberget vid västra ändan av Gikasjön. Elias Olov sålde emellertid i sin tur Marsliden och köpte nybygget Grundfors. Men där bodde han knappast något utan sålde Grundfors år 1879 till sin broder Hans Petter, som flyttade dit från Selberget. Elias Olov började i stället ett nybygge på Storudden vid Ransarn. Men även där bodde han endast kort tid, då lapparna ogärna såg att någon nybyggare slog sig ned där.

Elias Olov flyttade år 1891 ned till Västra Ransarluspen där han tog upp ett nytt nybygge. Där dog också hans hustru och Elias Olov blev ensam med sina tio barn. Men flera av dem var redan vuxna och hade flyttat från hemmet. När hans son Oskar sedan tog över nybygget Västra Ransarluspen flyttade Elias Olov Hansson åter och tog upp ett nybygge cirka en kilometer öster om Västra Ransarluspen vid Övre Selet. Där bodde han till sin död 1940. Men redan 1918 övertog sonen Jonas Eliasson nybygget vid Övre Selet där han bodde till sin död med sin familj. Jonas Eliassons änka Edit och hennes barn övertog nybygget, som de fortfarande (1973) har och bor på åtminstone under somrarna. När sonen Jonas Eliasson övertog nybygget Övre Selet byggde Elias Olov sig en liten stuga endast ett par hundra meter från bostadshuset på nybygget Övre Selet. I denna stuga bodde han till sin död.

Elias Olov Hansson

Elias Olov var framförallt jägare och fiskare. Hans önskan att ensam få tillgång på vida och rikliga jaktmarker var det som drev honom att börja så många nybyggen. Orsaken till att Elias Olov, som han i dagligt tal kallades, ofta gick under namnet *Björnjägarn*, var, att han med egen hand hade nedlagt tretton björnar. Men han hade skjutit ett stort antal älgar, flera järvar och många hundra rävar. Antalet ripor, orrar och tjädrar som han skjutit och gillrat måste räknas i tusental.”

Vår medlem Owe Ångquist har kompletterat med lite forskning om Elias hustru Eva Erika, mor till Christina Emelinda som fick äta björnhjärta. Owe's historik med fullständig källförteckning finns också i samma pärm i hembygdsrummet i Tingshuset. Här kommer ett utdrag:

Björnjägar Elias Hanssons hustru Eva Erika Persdotter föddes 30 juli 1846 i Skog som yngsta dotter till Per Jonsson (född 4/9 1789 i Siksjönäs). Per Jonsson får fyra barn med sin första hustru Brita Larsdotter. De bor i Laxbäcken men Brita dör 1826 i lungsot och Per gifter om sig med Anna Brita Ersdotter (född 30/7 1806 i Bäsksele). År 1832 flyttar Anna Brita o Per från Laxbäcken till Skansholm och vidare till Skog 1845. De bor i Skog till sin död, Per dör i februari 1848 och Anna Brita i januari 1850. Anna Brita o Per får tolv barn och Eva Erika är den yngsta.

Eva Erika var vid faderns död endast två år och vid moderns död fyra år. Hennes öde som föräldralös liten flicka blev att flyttas runt, hon bodde i Skog, i Svannäs och Rembacka. Eva Erika gifter sig 25 år gammal på juldagen den 25 dec 1871 med Elias Olof Hansson och återfinns sedan i husförhörslängden för Marssjöleden. Eva Erika födde 10 barn under 16 års tid. Det äldsta barnet Christina Emelinda, hon som åt björnhjärta, föddes 1873 och det yngsta barnet 1889.

Från Marssjöleden flyttar familjen i oktober 1873 till Grytsjö och flyttar sedan tillbaka år 1881. I husförhörslängden finns noterat: *Inhyses. Bo vid Ransarsjön. Stor fattigdom och kunskapsbrist, enligt intyg Moses Forsgren.* Den 15 mars 1892 dör Eva Erika 47 år gammal. Hon begravs den 10 juli samma år.

Lappmarkens släkt- och bygdeforskare

Postgiro: 86 48 93-3

Medlemsavgift: 120 kr, familjemedlem 60 kr

Hemsida: www.lsbv.vilhelmina.com

E-post: lappmarkenssbv@vilhelmina.com

E-post till redaktör: laila.eliasson@vilhelmina.se